

ROMA-NET

ROMA-NeT

Spravodajca č. 5

Október 2012

Karviná – Česká republika

European Union
European Regional Development Fund

Connecting cities
Building successes

Valencia, neďaleko mesta Torrent – Španielsko

PODUJATIA VZDELÁVACIEHO KLASTRA V KARVINEJ A V TORRENTE

Riadenie a kapitalizácia

Karviná a Torrent – prečo je potrebné, aby mestá zdieľali svoje rôznorodé prístupy a delili sa o skúsenosti

Ann Morton Hyde, hlavná expertka programu ROMA-NeT

2

Partnerstvo je základným kameňom projektu ROMA-NeT. Počas trvania projektu sa nám podarilo vybudovať a rozvinúť kultúru partnerstva, ktorú významne posilňuje proces spoločného spoznávania a učenia sa zástupcov jednotlivých partnerských miest v rôznych oblastiach, témach a v najrôznejších kontextoch. Tento významný étos spolupráce a spoločného učenia sa pomohol partnerom prekonať niekedy až priepastné rozdiely existujúce medzi jednotlivými mestami – tak v oblasti vnímania vylúčenia rómskej populácie a ich prístupu k inklúzii Rómov, ako aj v otázkach diverzity a rovnosti.

Exklúzia Rómov vyplýva z viacerých komplikovaných a vzájomne prepojených problémov. Niektoré z nich sú zhodné a čelia im Rómovia v celej Európe, no sú to aj situácie, ktoré sú špecifické pre konkrétne mestá. Partnerstvo a spoločné učenie, ktoré projekt ROMA-NeT využíva, však umožňuje projektovým partnerom podeliť sa o skúsenosti s riešením spoločných problémov, ale aj – čo je rovnako dôležité – spoločne rozoberať a

skúmať niektoré zo špecifických lokálnych problémov.

Partnerské mestá projektu ROMA-NeT nie sú homogénne, pokiaľ ide o ich prístup k inklúzii Rómov, diverzite a rovnosti. Preto medzi najzaujímavejšie aspekty vzdelávacích klastrov projektu ROMA-NeT nesporne patria práve okamihy spájania partnerských miest, keď projektív partneri identifikujú a pripustia podobné črty svojich miest. V praxi to často znamená, že mestá majú aj podobný prístup k týmto problémom, považujú za dôležitý podobný typ zásahov a využívajú podobný typ intervencií pri riešení daných problémov. Ešte dôležitejšie a podnetné však sú okamihy, keď partneri pochopia, že nie všetci majú rovnako rozvinutý prístup k otázkam rôznorodosti, rovnosti a rómskej inklúzii.

Učenie seberovných (z angl. *peer learning*) bolo kľúčovou zložkou procesu spoločného učenia sa v rámci projektu ROMA-NeT. Táto bola zrejme, keď partneri so sofistikovanejším a rozvinutejším prístupom a skúsenosťami v oblasti sociálnej

inklúzie a diverzity (napr. Torrent a Glasgow) spochybnili prístup partnerských miest s odlišným postojom v danej oblasti, ako sú napr. Karviná a Košice, a snažili sa ich ovplyvniť. Stalo sa tak niekoľkokrát, no asi najviditeľnejšie to bolo v prípade, keď boli projektoví partneri počas vzdelávacieho klastra č. 5 v Karvinej konfrontovaní so zarážajúcimi postojmi niektorých zástupcov mesta, ktoré by boli v iných mestách považované za diskriminačné. Partneri boli šokovaní viacerými problémami v tomto meste, ako sú napr. neprimerané zásahy polície, negatívne až vykorisťovateľské praktiky miestneho podnikateľa prenajímajúceho obytné priestory, či nevhodné pravidlá mesta v oblasti poplatkov za zber a odvoz odpadu, vďaka ktorým mladí ľudia môžu “zdediť” dlhy svojich rodičov. Zástupcovia partnerských miest následne vyjadrili svoje postrehy a návrhy partnerom z Karvinej počas moderovanej diskusie, ktorá bola zaznamenaná a záznam ktorej bol neskôr poslaný vedeniu mesta Karviná.

Tento Spravodajca by mal slúžiť ako názorný dôkaz a zároveň aj nahliadnutie do mnohorakosti, ktorá jestvuje v rámci partnerských miest siete ROMA-NeT. Nájdete v ňom správy a informácie z dvoch ostatných podujatí vzdelávacieho klastra siete ROMA-NeT: v Karvinej (ČR) v apríli 2012 na tému „Bývanie a poskytovanie integrovaných služieb“ a v španielskom Torrente v júni 2012, kde sme sa zamerali na tému „Lokálne akčné plány a miestne riadenie pre inklúziu Rómov“. Nesúlad medzi názormi partnerských miest a surovosťou či nerozvinutým vnímaním diverzity predstavoval náročný aspekt spomínaného partnerstva. Sme však presvedčení, že je lepšie mať partnerskú spoluprácu s menej rozvinutými partnerskými mestami, v rámci ktorej môžu rozvinutejšie mestá ovplyvňovať v nich aplikované prístupy. Veľmi dobre totiž vieme, že z exklúzie nikdy nevzide nič dobré a že sú to práve mestá v Českej republike, na Slovensku či v Maďarsku, v ktorých žije veľa Rómov, ktoré musia stáť na čele rozvoja úspešnej metodológie smerujúcej k inklúzii Rómov.

Poučenia z Karvinej

- Bývanie je kľúčové pre úspešnú integráciu Rómov
- Postupný prístup k riešeniu problematiky bývania je cestou vpred – k dosiahnutiu zmeny
- Aj keď nie všetko je dobré, budúcnosť je pozitívna a nie úplne čierna, pokiaľ máme víziu
- Vzdelanie je významným faktorom v riešení problematiky bývania – a je nesmierne dôležité zapojiť politických činiteľov do všetkých fáz tohto procesu
- Zapojenie politických a verejných činiteľov je kľúčové – bolo dobré vidieť zapojenie zaniietených ľudí
- Ľudia boli odvážni – konfrontovali sa s problémami. Problémom musíme čeliť.
- Zamestnanie je tiež nesmierne dôležité, pretože umožňuje ľuďom zmeniť ich bytovú situáciu
- Poskytnite malé investície a malú mieru údržby, využívajte lokálne dostupné materiály a zapojte do procesu cieľovú skupinu
- Nie je to len o budovaní nových bytov – vytvárajte nové komunity aj so zapojením ďalších služieb.

Rómovia v Karvinej

Šárka Kubicová

Podľa najnovších odhadov žije v Karvinej približne 4000 Rómov, čo predstavuje približne 6,7% obyvateľov (mesto má cca. 60 000 obyvateľov). Priemer v ČR je 2,4 – 2,9%. Takmer polovica karvinských Rómov sú tzv. starousadlíci, ktorí tu žijú už roky a integrovali sa do majoritnej spoločnosti. Podobne, ako v iných českých mestách, aj v Karvinej sú však aj Rómovia, ktorí tu nemajú korene a prisťahovali sa sem z iných častí krajiny, prípadne zo Slovenska. Títo ľudia patria k problémovej skupine Rómov v meste, pretože pre väčšinu majority ale aj pre niektoré ďalšie rómske komunity sa javia ako neschopní prispôbiť sa životu v širšej komunite, ktorej by boli súčasťou.

Mesto Karviná má deväť mestských častí, pričom isté percento Rómov žije v každej z nich. Väčšina rómskej populácie však žije najmä v časti Karviná – Doly v ubytovni „Průkopník“. Ide o vylúčenú lokalitu situovanú na okraji mesta, kde neexistujú žiadne školy, zdravotnícke zariadenia, či iné služby občianskej vybavenosti. Je tu iba ubytovňa, ktorú prenajíma súkromná spoločnosť a ktorá poskytuje ubytovanie cca. 160 ľuďom, pričom väčšinou ide o mnohohodetné rodiny. Priamo v ubytovni je malý obchod, kde si nájomcovia môžu kúpiť základné potraviny za premrštené ceny.

Karviná - Nové Město je ďalšou mestskou časťou s vyššou koncentráciou Rómov. Je tu približne 3 466 bytov, z ktorých 2 960 patrí spoločnosti RPG. Mesto tu vlastní 366 bytov a 140 bytov patrí združeniu vlastníkov bytov. Aj napriek tomu, že niektorí považujú aj túto lokalitu za vylúčenú, nie je tomu tak. Prebieha tu rekonštrukcia domov aj okolia, existuje tu materská škola, jasle, základná aj stredná škola, sú tu malé obchodíky, zdravotné stredisko, pošta i nemocnica.

Mesto sa zaujíma o životnú úroveň svojich obyvateľov a snaží sa o odstránenie rasovej neznášanlivosti. Karviná má záujem podporovať občianske spolunažívanie či medzilidské vzťahy, pretože si uvedomujeme, že problémy v týchto oblastiach môžu viesť k vystaňovaniu väčšinového obyvateľstva mimo mesta. Predstavitelia mesta majú tiež záujem na zvyšovaní vzdelanostnej úrovne a úspechov v rómskej komunite a snažia sa v rámci trhu práce vytvárať udržateľné pracovné miesta.

S cieľom naplniť vyššie spomínané záujmy sa mesto Karviná zapojilo do viacerých projektov zameraných na odstránenie alebo aspoň zmiernenie spomenutých problémov. V súčasnosti v meste prebiehajú tieto projekty:

- „Terénna práca“ – projekt podporovaný Úradom vlády ČR, v rámci ktorého mesto od roku 2003 získava dotácie na pokrytie

nákladov spojených s činnosťou terénnych pracovníkov.

V meste sú štyria rómski terénni pracovníci, ktorí pracujú s jednotlivými Rómami i celými rómskymi rodinami zo sociálne vylúčených oblastí. Títo pracovníci skúmajú bytové podmienky Rómov; sprevádzajú Rómov pri návštevách rôznych úradov, aby im pomohli s vybavením osobných dokladov a sociálnych dávok; pomáhajú im zbaviť sa dlhov; skúmajú hygienické podmienky, pracujú s deťmi, organizujú pre ne voľnočasové aktivity; poskytujú intenzívne individuálne poradenstvo a organizujú pracovné skupiny v jednotlivých lokalitách. Títo terénni pracovníci pracujú pod vedením pracovníka Sociálneho odboru, Oddelenia sociálno-právnej ochrany detí, zodpovedného za riešenie rómskych problémov.

A „STIPEN“ v meste od roku 2006 realizuje Rómske centrum 'DROM' z Brna.

V rámci tohto projektu bola v Karvinej vytvorená pozícia sociálno-zdravotného asistenta. Zastáva ju Rómka z Karvinej, ktorá je zamestnankyňou centra DROM a ktorá spolupracuje so sociálnym pracovníkom zodpovedným za rómsku problematiku. Cieľom projektu je zabezpečiť poskytovanie zdravotnej starostlivosti Rómom.

Sociálno-zdravotná asistentka úzko spolupracuje so všeobecnými lekármi, špecialistami aj pediatrami, ktorí sa na ňu obracajú so žiadosťou o pomoc pri riešení rôznych problémov rómskej komunity v oblasti zdravia. Jednou z nosných činností asistentky je dohadovanie návštev zdravotníckeho personálu a sprevádzanie špecialistov, ktorí majú svoje ordinácie zväčša v iných mestách. V spolupráci s terénnymi pracovníkmi organizuje sociálno-zdravotná asistentka aj rôzne podujatia a stretnutia na témy súvisiace so starostlivosťou o zdravie, hygienu a s prevenciou.

- Projekt „Úsvit“ zameraný na prevenciu kriminality prebieha v Karvinej už tretí rok vďaka významnej finančnej podpore Ministerstva vnútra ČR.

V rámci projektu bolo zrenovovaných niekoľko domov vo vlastníctve mesta na tzv. „bezpečné domy“, ktoré majú nielen zabezpečené vchody obytných blokov, ale v ktorých pôsobia aj domovníci zodpovední za bezpečnosť a poriadok v budovách. Títo „Asistenti pre prevenciu kriminality“ sú pre projekt nesmierne dôležití. Ide o Rómov, ktorých zamestnala Mestská polícia v Karvinej, aj keď len na dobu určitú. Títo dozerajú na bezpečnosť detí, najmä rómskych, v okolí základných škôl alebo na prechodoch pre chodcov a dbajú na dodržiavanie poriadku v okolí rómskych obydlií, čo pomáha znižovať kriminalitu v meste. Navyše, títo ľudia koordinujú svoju činnosť a spolupracujú s mestskými terénymi pracovníkmi.

Partneri združení v sieti Roma-NeT otvorene diskutujú počas návštevy v Karvinej

- Projekt ROMA-NET. Mesto sa do projektu zapojilo v r. 2009, pretože vníma možnosť porovnať život Rómov v Karvinej so skúsenosťami partnerov ako významný prínos.

Vďaka účasti na projekte sa majú členovia skupiny pracujúcej na riešení rómskej problematiky možnosť dozvedieť o vhodnej praxi a nápadoch ako sa vysporiadať s najrôznejšími situáciami v danej oblasti.

Obzvlášť hodnotná bola návšteva slovenských Košíc. Členovia skupiny sa tu dozvedeli o systéme pozitívnej motivácie nezamestnaných. Legislatíva platná na Slovensku sa líši od tej v ČR, kde sú osobám porušujúcim zákon sociálne dávky znížené alebo je im pozastavené ich vyplácanie. Slovenský systém je naproti tomu založený na pozitívnej motivácii: občania poznajú minimálnu hranicu sociálnych dávok a vedia, o koľko ich dávky stúpnu, ak sa napr. zapoja do verejno-prospešných služieb; ak budú riadne posilať svoje deti do škôl; ak sa dostavia na všetky preventívne zdravotné prehliadky a očkovania detí, a pod. Znamená to teda, že je len na ich vlastnom pričinení, či si zvýšia životnú

úroveň vďaka pozitívnemu prístupu alebo budú poberať len minimálne dávky.

Príklady dobrej praxe boli prezentované aj zástupcami mesta Budapešť, kde majú Rómovia svoju vlastnú samosprávu pracujúcu súbežne s inštitúciami verejnej správy na zabezpečovaní potrieb Rómov. Kolegovia z Maďarska nám tiež poskytli cenné rady o tom, ako pracovať s Rómami pri postupnom likvidovaní ich zadlženosti a predstavili projekt, v rámci ktorého si Rómovia sami zrenovovali svoje zničené obydliá, pričom vysvetlili, ako sú tieto budovy zabezpečené proti ďalšiemu poškodzovaniu.

- Situáciu Rómov v meste má na starosti aj Koordinátor pre rómsku problematiku, ktorý organizuje vzájomné stretnutia všetkých subjektov zainteresovaných v tejto oblasti a dbá o to, aby boli všetci informovaní o aktivitách ostatných partnerov. Vďaka tomuto procesu sa stretávajú aj mestskí terénni pracovníci, sociálny pracovník zodpovedný za rómsku problematiku, terénni pracovníci Sliezskej diakonie a mimovládne organizácie pôsobiace v meste.

Koordinátor pre rómsku problematiku organizuje spolu so sociálnym pracovníkom zodpovedným za rómsku problematiku a s terénnymi pracovníkmi každoročne letný tábor pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia i ďalšie voľnočasové aktivity. Tieto aktivity významnou mierou prispievajú k zlepšeniu situácie Rómov a pozitívne vplyvajú aj na správanie detí.

Aj nasledujúce aktivity majú pozitívny dopad na integráciu Rómov a na vzdelávanie detí:

- „Nulté“ ročníky na základných školách, ktoré žiakov pripravujú na prvú triedu školskej dochádzky.
- Asistenti učiteľa v školách s vyšším počtom rómskych detí, ktorí sa žiakom venujú na individuálnej báze a zároveň pracujú aj s ich rodičmi.
- Politika nulovej tolerance voči neoprávnenému užívaniu bytov, asociálnemu správaniu, neospravedlneným absenciám žiakov, či zaistenie vyššej bezpečnosti ľudí v lokalitách s najvyšším výskytom kriminality.
- ROMED – projekt, v rámci ktorého pôsobí sociálny pracovník zodpovedný za rómsku problematiku aj ako mediátor zabezpečujúci potreby Rómov v ich prirodzenom prostredí. Tento sociálny pracovník Rómov odkazuje na príslušné inštitúcie a organizácie a zároveň pôsobí ako sprostredkovateľ medzi majoritou a rómskou menšinou. Mesto Karviná by privítalo aktívnejší prístup zo strany rómskych rodín, blokov alebo ulíc, ktoré by si určili svojich zástupcov. Je potrebné, aby Rómovia vyjadrili svoj názor a pomohli nám pochopiť, čo im môže pomôcť pri lepšej integrácii do širšej spoločnosti a ako pripraviť grantové programy na

Klaster 6 Torrent

Maria José Muñoz Pretel

Počas medzinárodného vzdelávacieho klastra, ktorý sa uskutočnil v dňoch 26. – 28. júna v meste Torrent (Španielsko), sme sa zaoberali témou dobrého spravovania na lokálnej úrovni, diskutovali sme o plnení LAP (lokálnych akčných plánov), uvažovali sme o spôsoboch ako zapojiť čo najviac zainteresovaných aktérov (a nie o tom iba hovoriť) a venovali sme sa aj tomu, ako si partnerské mestá zapojené do projektu pripravujú udržateľné stratégie zamerané na realizáciu aktivít aj po skončení projektu Roma-NeT.

Zástupcovia mesta oboznámili partnerov zapojených do siete Roma-NeT so situáciou Rómov v Torrente prostredníctvom LAP mesta. Toto stretnutie bolo užitočné tak pre Torrent ako aj pre jeho partnerov, nakoľko všetci účastníci podujatia si domov odnášali nové nápady ako vylepšiť svoje LAP:

- ✚ Navrhovanie nových zdrojov inšpirácie
- ✚ Zhromažďovanie rôznych metód intervencie
- ✚ Zdieľanie dobrej praxe
- ✚ Vyhýbanie sa nesprávnym praktikám

Ako partner siete Roma-NeT ste zodpovední tak za identifikovanie a uspokojovanie potrieb rómskych komunít žijúcich vo vašom meste; ako aj za poznanie myšlienok a postojov rómskych komunít (avšak bez kompromitovania potreby komunity obyvateľov mesta ako celku). Mesto Torrent využíva plánovacie procesy vyvinuté v rámci siete Roma-NeT na priamu komunikáciu s ľuďmi z rómskych komunít o ich potrebách a nápadoch.

Pri práci s Rómami sme sa opakovane stretávali najmä s nasledujúcou otázkou:

Je princíp rešpektovania prání rómskej komunity viac alebo menej dôležitý než vytvorenie čo najefektívnejšieho spôsobu uspokojovania potrieb jednotlivých komunít?

Podpísaní: Lokálna podporná skupina, Torrent

Vzdelávací klaster Roma-NeT v Karvinej

Tony McGale, Škótska správcovská spoločnosť (Scottish Managing Authority)

Prednedávaním som sa na pozvanie Glasgowskej mestskej rady (*Glasgow City Council*) zúčastnil vzdelávacieho klastra č. 5 projektu Roma-NeT v Českej republike, v meste Karviná.

Toto mesto sa potýka s trochu odlišnými problémami týkajúcimi sa rómskej komunity, než Glasgow. V Karvinej, ktorá má 15 000 obyvateľov, žije približne 5 000 Rómov, zatiaľ čo v Glasgowe žije asi 3 000 Rómov, pričom mesto má takmer 600 000 obyvateľov.

Rôzne mestá Európy sa však potýkajú s podobnými problémami a je to len počet alebo pomerné zastúpenie Rómov, ktoré mení vnímanie týchto problémov.

Stretnutie v Karvinej bolo zamerané na problematiku bývania a pracovných príležitostí pre Rómov. Podujatia v rámci projektu Roma-NeT, ktorých som sa doteraz zúčastnil, ma však naučili, že sú vhodnou príležitosťou na všímanie si okrajových